

27.09.2023

Przemysław Manna
Pracownia Konserwacji Zabytków
„Manna-Art.”
ul. E .Orzeszkowej 15
73-110 Stargard Szczec.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH STOLARKI
OKIENNEJ, KLATKI SCHODOWEJ ORAZ POSADZEK W
PAŁACU W NOWEJ WSI

1.0 KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU I DOKUMENTACJI KONSERWATORSKIEJ

DANE PODSTAWOWE DOTYCZĄCE OBIEKTU

RODZAJ: Pałac - rezydencja

AUTOR, WARSZTAT, SZKOŁA: architekt Gustav Knoblauch (1833-1916¹)

NR W REJESTRZE ZABYTKÓW: L-187A

DATOWANIE: 3 ćw. XIX w.

WŁAŚCICIEL: Stanisław Szawan

POŁOŻENIE: Nowa Wieś 85, gmina Bledzew, powiat Międzyrzecz, woj. Lubuskie

WYMIARY: 21m x 35m

WCZESNIEJSZE KONSERWACJE: liczne prace remontowe i adaptacyjne przeprowadzone w latach 60-90 XXw.

1.0. OPIS ZABYTKU:

Pałac jest budynkiem wolnostojącym, zbudowanym na planie litery „H”. Główna oś usytuowana jest na linii północny wschód-południowy zachód. Fasady północnowschodnia i południowozachodnia posiadają ryzality stanowiące przedłużenie osi głównej budynku. Pałac jest podpiwniczony, jednopiętrowy z poddaszem. Przykryty jest dachem dwuspadowym. Fasada frontowa znajduje się na ścianie południowowschodniej. Jej główny element stanowi ryzalit, zwieńczony trójkątnym naczółkiem. Główne wejście umieszczone zostało na osi budynku, ponad nim umieszczono duże kwadratowe okno. Ryzalit flankowy jest przez dwie pary okien. Para wewnętrznych okien jest dużo mniejsza niż para zewnętrzna.

Oś budynku stanowi ciąg komunikacyjny łączący północnowschodnia i południowozachodnia fasadę. Na ciąg komunikacyjny składają się hol – korytarz – aula - weranda. Hol znajduje się tuż za wejściem głównym budynku. Zawiera schody umożliwiające dostanie się na piętro. Na parterze, po prawej i lewej stronie holu umieszczono pomieszczenia gospodarcze. Na wprost wejścia znajdują się dwuskrzydłowe drzwi prowadzące na korytarz.

W korytarzu znajduje się pięć otworów drzwiowych. Dwoje drzwi zostało umieszczona na osi korytarza i stanowi część opisywanego wcześniej głównego ciągu

¹ Informację pozyskane od Pana Błażeja Skazińskiego

komunikacyjnego: hol – korytarz – aula - weranda. Pozostałe trzy przejścia zostały umieszczona na ścianach bocznych korytarza: dwie na północnozachodniej ścianie, jedna na południowoschodniej . Para drzwi po północnoachodniej stronie korytarza umożliwiła dostęp do dwóch pokoi (być może były to apartamenty właścicieli budynku) znajdujących się wzdłuż zachodniej fasady budynku. W północnym narożniku budynku znajduje się trzeci pokój, jednak nie był on skomunikowany bezpośrednio z korytarzem. Dostęp do niego możliwy był z Auli reprezentacyjnej, lub poprzez jeden z wymienionych wcześniej pokoi.

Drzwi na południowoschodniej ścianie korytarza prowadziły na klatkę schodową umożliwiającą dostanie się na piętro oraz do piwnicy. Przestrzeń ta jest znacznie mniej reprezentacyjna niż schody w holu. Zapewne był to ciąg komunikacyjny pełniący funkcje gospodarcze.

Idąc głównym ciągiem komunikacyjnym w kierunku północnwschodnim wchodzi się do auli reprezentacyjnej. Ma ona plan prostokąta, którego oś jest prostopadła do osi głównej budynku. Mimo to główna oś budynku jest czytelna dzięki amfiladowemu układowi drzwi łączącemu przestrzenie korytarz –aulę reprezentacyjną – werandę.

2.0. CEL ORAZ ZAKRES PROWADZONYCH PRAC REMONTOWYCH

1. Remont stolarki okiennej w taki sposób aby zapewnić izolację termiczną budynku w stopniu umożliwiającym podtrzymanie jego funkcji użytkowych, a jednocześnie utrzymanie zbytkowego charakteru obiektu. Opracowanie dotyczy okien sal parterowych: auli, pokoi znajdujących się wzdłuż północno-zachodniej ściany budynku, oraz okien strychowych
2. Remont posadzek w sposób umożliwiający bezpieczne użytkowanie budynku z jednoczesnym zachowaniem pierwotnego wyglądu podłóg. Opracowanie dotyczy podłóg sal parterowych: auli, pokoi znajdujących się wzdłuż północno-zachodniej ściany budynku.
3. Remont gospodarczej klatki schodowej znajdującej się wzdłuż południowo-wschodniej ściany budynku

STOLARKA OKIENNA

TECHNIKA WYKONANIA

Okna parterowe znajdujące się w auli od strony południowo wschodniej oraz pokojach od strony fasady północno-zachodniej

Okna zostały umieszczone we wnękach okiennych zamkniętych łukiem odcinkowym (fot.4,6,15). Okna dwukrosnowe, o kształcie prostokąta stojącego. Wymiary okien wynoszą 205 cm x 140 cm. Płaszczyzna okna dzielona jest słupkiem oraz ślemieniem na cztery części. Przy czym słupek w górnej części okna (powyżej ślemienia) jest elementem nieruchomym, w dolnej zaś jest częścią skrzydła okiennego. Wymiary części dolnej wynoszą 108x70 cm , wymiary części górnej wynoszą 85 x70 cm (fot.5,7,16,17) . Okno posiada skrzydła wewnętrzne i zewnętrzne. Zarówno skrzydła wewnętrzne (zimowe) jak i zewnętrzne (letnie) otwierają się do środka pomieszczenia. Skrzydła dolne zostały osadzone na trzech zawiasach. Skrzydła górne na dwóch zawiasach. W skrzydła okienne zostały wprowadzone gładkie przezroczyste szyby. Ramiaki oraz krosna okna wykonane z drewna sosnowego. Ramiaki łączone są na czopy wzmocnione metalowymi kątownikami. Szyby mocowane były w ramiakach przy użyciu gwoździków oraz kitu szklarskiego. Powierzchnia ramiaków oraz ościeżnica została pomalowana farbą olejną. Okna osadzone zostały w murze przy użyciu śrub oraz metalowych kątowników (fot.18).

Okna posiadają ozdoby snycerskie:

1. środkowego słupek, stanowiący część skrzydła okiennego, ozdobiony został konsolką wspierającą ślemię (fot.12).
2. Słupek dzielący górną część okien ma kształt pilastra z frezowanymi narożnikami i kaboszonem w górnej części (fot.20).

Okna pokoju zlokalizowanego w północnym narożniku budynku zaopatrzone są w okiennice wewnętrzne. Okiennice są dwuskrzydłowe, przy czym każde skrzydło składa się z dwóch paneli składanych w sposób harmonijkowy (fot.8,9). Panele wykonane zostały z drewna sosnowego. Konstrukcja paneli jest ramowo płycinowa. Każdy panel składa się z trzech pionowych płycin. Panele zostały połączone zawiasami. Skrzydła okiennic zostały przymocowane zawiasami do pionowych listew, które z kolei zostały zamontowane do wewnętrznych krosien okiennych. Okiennice pomalowane zostały farbą olejną.

Okna strychowe znajdujące się w naczółkach fasady południowo wschodniej i fasady północno-zachodniej

W naczółkach fasad znajdują się dwa rodzaje okien:

1. W naczółku południowym oraz zachodnim znajdują się trzy okna: środkowe o wymiarach 176 x85 cm oraz boczne o wymiarach 155x56 cm (fot.21)
2. W naczółku północnym i wschodnim znajdują się dwa okna o wymiarach 176 x85 cm (fot.22)

Okna zostały umieszczone we wnękach okiennych zamkniętych łukiem odcinkowym. Okna krosnowe jednoskrzydłowe o kształcie stojącego prostokąta. Wymiary okien wynoszą cm oraz 155x56 cm

Okna zostały umieszczone we wnękach okiennych zamkniętych łukiem odcinkowym. Okna mają budowę krosnową, o kształcie prostokąta stojącego. Okna są jednoskrzydłowe. Skrzydło otwiera się do wnętrza budynku. Płaszczyzna okna dzielona jest ślemieniem na dwie części. Wymiary części dolnej wynoszą 102x75 cm , wymiary części górnej wynoszą 57 x75 cm. Skrzydła dolne zostały osadzone na trzech zawiasach. Skrzydła górne na dwóch zawiasach. W skrzydła okienne zostały wprawione gładkie przezroczyste szyby. Ramiaki oraz krosno okna wykonane z drewna sosnowego. Ramiaki łączone są na czopy wzmocnione metalowymi kątownikami (fot.23). Szyby mocowane były w ramiakach przy użyciu gwoździków oraz kitu szklarskiego. Powierzchnia ramiaków oraz ościeżnica została pomalowana farbą olejną. Okna osadzone zostały w murze przy użyciu metalowych zastrzałów (fot.23).

STAN ZACHOWANIA

Aula – 3 sztuki okien wychodzących na stronę południową wschodnią

Stan zachowania okien jest bardzo zły. W chwili obecnej utraciły one swoją funkcję, jako przegrody zapewniającej izolację termiczną budynku (fot.4,5).

Elementami oryginalnymi są skrzynie okienne ślemiona oraz słupki powyżej ślemienia, w górnej części okna. Świadczą o tym zachowane ozdoby snycerskie. Elementem oryginalnym jest też skrzydło wewnętrzne w górnej części środkowego okna o czym może świadczyć ozdobna klamka. Pozostałe elementy (skrzydła okienne) są prawdopodobnie wtórne, o czym świadczy brak ozdób snycerskich (ozdobnych wsporników pod ślemieniem) na słupkach środkowych (fot.5).

Brakuje części skrzydeł okiennych (fot. 4) (oba skrzydła wewnętrzne dolne w pierwszym oknie od strony południowo-zachodniej; jedno skrzydło wewnętrzne dolne w oknie środkowym; jedno skrzydło wewnętrzne dolne w oknie od strony północno-wschodniej).

Szyby w oknach zostały wymienione na mleczone szyby fakturowane.

Stan drewna jest bardzo zły. Drewno od strony zewnętrznej jest zdegradowane na skutek działania zewnętrznych warunków atmosferycznych. Miękkisz drewna został wypłukany w tworząc charakterystyczną rowkową strukturę. Drewno jest spękane i rozeschnięte. Pęknięcie biegną przez całą szerokość profilu skrzydła okiennego.

Grube warstwy farb złuszczyły się i odpadają płatami, Ramiaki skrzydeł okiennych uległy wypaczeniu w stopniu utrudniającym zamykanie i otwieranie okien.

Pokój w północnym narożniku budynku.- 2 sztuki okien

Stan zachowania okien jest bardzo zły. W chwili obecnej utraciły one swoją funkcję, jako przegrody zapewniającej izolację termiczną budynku (fot. 7,8,9)

Stolarka okienna okna południowo-zachodniego uległa wypaczeniu w stopniu uniemożliwiającym domknięcie okna. W związku z czym okno zabezpieczone zostało poprzez zamknięcie okiennic wewnętrznych i zabicie ich deskami na stałe (fot.8). Ponadto poutrącane zostały zdobnicze elementy snycerskie w postaci ozdobnych konsolek wspierających ślemię.

Stolarka okienna okna północno-wschodniego znajduje się w nieznacznie lepszym stanie.

Zarówno krosno okienne, jak i skrzydła okienne okna północno-wschodniego są oryginalne. Świadczą o tym zachowane elementy snycerskie na słupkach okiennych oraz zachowana oryginalna klamka w górnej części okna (fot.7,12,13,14).

Stan drewna jest bardzo zły. Drewno od strony zewnętrznej jest zdegradowane na skutek działania zewnętrznych warunków atmosferycznych. Miękkisz drewna został wypłukany w tworząc charakterystyczną rowkową strukturę (fot. 12,13). Drewno jest spękane i rozeschnięte. Należy jednak podkreślić, iż stopień degradacji drewna w oknie północno-wschodnim jest mniejszy niż w oknie południowo-zachodnim.

Okiennice znajdują się również w złym stanie widoczne są ślady demontażu paneli. W trakcie powtórnego montażu doszło do przesunięcia montażu okuć (fot.10). Okiennice posiadają liczne ślady uszkodzeń mechanicznych. Wyłupane zostały znaczne fragmenty paneli tworzących skrzydła ościeżnic (fot.11). Ościeżnice wielokrotnie zostały przemalowane farbami olejnymi. Warstwy farby złuszcza się i odpadają (fot.9,10,11).

Pokój leżący wzdłuż północno-zachodniej fasady budynku - 2 sztuki okien

Stan zachowania okien jest bardzo zły. Utraciły one swoją funkcję, jako przegrody zapewniającej izolację termiczną budynku (fot.15,16,17).

Drewno jest w złym stanie, zwłaszcza od strony zewnętrznej budynku, na skutek działania warunków atmosferycznych. Mięksisz drewna został wypłukany w tworząc charakterystyczną rowkową strukturę. Drewno jest spękanе i rozeschnięte.

W oknach znajdującym się poutrącane zostały zdobnicze elementy snycerskie w postaci ozdobnych konsolek wspierających ślemię (fot.16,17).

Zarówno krosno okienne, jak i skrzydła okienne są oryginalne. Świadczą o tym zachowane elementy snycerskie na słupkach okiennych.

Strych

Stan zachowania okien strychowych jest zły.

Stan zachowania okien jest bardzo zły. Utraciły one swoją funkcję, jako przegrody zapewniającej izolację termiczną budynku (fot. 21,22).

Farba olejna pełniące funkcję ochronną dla drewna złuszczyła się i odpadła. Niezabezpieczone drewno uległo znacznej degradacji (fot. 25). Od strony zewnętrznej budynku mięksisz drewna został wypłukany tworząc charakterystyczną rowkową strukturę. Drewno jest spękanе i rozeschnięte.

Szyby w oknach zostały wymienione, przy czym tafle szklane nie zostały dopasowane do formatu okien. Szyby zostały złożone z kawałków, które następnie zostały uszczelnione silikonem (fot.22).

W oknie znajdującym się w północnym narożniku budynku, dolny ramiak został usunięty i zastąpiony źle dopasowaną deseczką (fot. 24).

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Obecna okna utraciły swoją funkcję, jako przegrody zapewniającej izolację termiczną budynku. Osiągnięcie komfortu termicznego użytkowników budynku, przy zachowaniu obecnych okien jest niemożliwe bez wielkich nakładów energetycznych. W związku z powyższym wskazana jest wymiana okien. Należy jednak dokonać wszelkich starań, aby nowe okna były identyczne z oknami oryginalnym zarówno pod względem wizualnym, jak i konstrukcyjnym. Ponadto należy zachować najlepiej zachowane okno i poddać je konserwacji, a następnie umieścić z powrotem w miejscu pierwotnym.

1. Demontaż okiennic wewnętrznych znajdujących się w pokoju w północnym narożniku budynku.
2. Demontaż okien
3. Zabezpieczenie otworów okiennych przy pomocy płyt OSB oraz folii. Zabezpieczenie powinno być wykonane w taki sposób, aby woda deszczowa nie dostawała się do wnętrza budynku.
4. Wybór najlepiej zachowanego okna. Z dokonanych oględzin wynika, iż najlepiej zachowanym oryginalnym przykładem stolarki okiennej jest okno znajdujące się w pokoju północnym, przy północnym narożniku budynku.
5. Wykonanie nowych okien na wzór okien oryginalnych. Dokładny opis okien zawarty został w punkcie: **Stolarka okienna- technika wykonania**. Wskazany kolor okna NCS 4550 –Y50R
6. Konserwacja najlepiej zachowanego okna (okno w pokoju znajdujące się w północnym narożniku pałacu)
 - a) Demontaż skrzydeł okiennych
 - b) Demontaż okuć (zawiasów, uchwyty) a następnie konserwacja okuć
 - Mechaniczne oczyszczenie z rdzy przy pomocy szczotek metalowych
 - Odtłuszczenie powierzchni okuć przy pomocy acetonu
 - Założenie inhibitora rdzy Rustol Owatrol Oil
 - c) Oczyszczenie okien z brudu powierzchniowego
 - d) Mechaniczne usunięcie starych kitów
 - e) Demontaż szyb
 - f) Dezynfekcja elementów drewnianych preparatem Biotin R.
 - g) Szlifowanie papierem ściernym drewna wzdłuż słoików.
 - h) Szpachlowanie w miejscach uszkodzenia drewna; szpachel Keim Lingosil lub produkt równoważny

- i) Malowanie okien farbami akrylowo-krzemianowych do drewna Keim- Lingosil Color, lub emalia alkidowa Tikkurila Everal, lub równoważne farby o bardzo wysokiej odporności na zewnętrzne warunki atmosferyczne oraz na słońce (kolor NCS 4550 –Y50R)
 - j) Montaż okuć
 - k) Montaż nowych szyb
 - l) Montaż uszczelki okiennych
 - m) Montaż okna
7. Usunięcie tymczasowych zabezpieczeń otworów okiennych
8. Montaż nowych okien
9. Postępowanie konserwatorskie w odniesieniu do okiennic wewnętrznych znajdujących się w pokoju w północnym narożniku pałacu
- a) Demontaż okuć (zawiasów, uchwytów) a następnie konserwacja okuć
 - Usunięcie wtórnych warstw farby: mechaniczne poprzez piaskowanie, lub chemiczne poprzez zastosowanie środków do usuwania powłok olejnych typu Diall
 - Mechaniczne oczyszczenie z rdzy przy pomocy szczotek metalowych, lub poprzez piaskowanie
 - Odtłuszczenie powierzchni okuć przy pomocy acetonu
 - Malowanie antykorozyjną farbą do metalu (kolor NCS 3005 –G80Y)
 - b) Oczyszczenie okiennic z brudu powierzchniowego
 - c) Mechaniczne usunięcie starej łuszczącej się farby przy pomocy cyklina, lub poprzez piaskowanie
 - d) Szlifowanie papierem ściernym drewna wzdłuż słoików drewna.
 Uzupełnienie ubytków drewna . Uzupełnienia powinny być wykonane drewnem sosnowym, zgodnie z gatunkiem drewna oryginału.
 - e) Szpachlowanie w miejscach uszkodzenia drewna
 - i) Malowania farbą alkidową o dużej odporności na działanie światła np. Tikkurila Everal (kolor NCS 4550 –Y50R)
 - j) Montaż okuć w miejscach pierwotnego ich mocowania
 - k) Montaż okiennic

POSADZKA

TECHNIKA WYKONANIA

Pomiędzy piwnicami a parterem zastosowane zostały stropy Kleina. W ścianę wmurowane zostały metalowe belki nośne, które stanowią wsparcie dla łuków odcinkowych wykonanych z cegieł. Ponad metalowymi belkami umieszczono drewniane legary, na których położono deski podłogowe. Jako legary użyte zostały belki dębowe o przekroju 8x8 cm. Podkład pod posadzkę stanowią deski sosnowe (fot.27). Posadzkę stanowiły klepki dębowe ułożone w jodełkę. Podłoga pomalowana została lakierem.

W auli posadzka ma wymiary 10,7 m x 6,47 m. Belki stropowe położone zostały w poprzek osi sali, zaś deski podłogowe wzdłuż osi Sali (fot.26,27).

W pokoju znajdującym się w północnym narożniku podłoga ma wymiary 6,5 m x 6,5 m. Deski podłogowe zostały ułożone wzdłuż osi budynku (fot 28).

W pokoju leżącym wzdłuż północno-zachodniej fasady budynku, podłoga ma wymiary 5,9 m x 6,2 m. Deski ułożone zostały wzdłuż osi budynku.

STAN ZACHOWANIA

Stan zachowania podłóg jest bardzo zły.

Wysoka wilgotność, brak ogrzewania oraz odpowiedniej wentylacji sprawiły, iż pod wszystkimi posadzkami rozwinął się grzyb domowy. Zaatakowane zostały zarówno deski tworzące podkład pod parkiet, jak i legary wspierające podłogę. Doprowadziło to do zapadnięcia się podłogi w kilku miejscach

Ponadto drewno zostało zaatakowane przez owady. Znaczne osłabienie desek podłogowych spowodowało iż podłoga w wielu miejscach zaczęła się zapadać. Rozmiar klepek parkietu (ok 70 cm) świadczy o tym, iż są to klepki oryginalne.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Obecna posadzka nie spełnia swojej funkcji, zaś jej pozostawienie grozić może zapadnięciem się stropu. W związku z tym rekomenduje się całkowitą wymianę posadzek.

1. Demontaż klepek podłogowych pokrywających obecnie podłogi
2. Demontaż desek podłogowych
3. Demontaż legarów.
4. Dezynfekcję ścian przy podłodze oraz polepy przy pomocy środków grzybobójczych.
5. Wykonanie nowych legarów, zabezpieczenie ich środkami grzybobójczymi oraz owadobójczymi.
6. Ułożenie desek podłogowych. Deski podłogowe powinny być wykonane z drewna sosnowego. Kierunek ułożenia desek powinien być zgodny z ułożeniem desek oryginalnych (opis znajduje się w pkt Posadzki - Technika wykonania), Deski powinny być zabezpieczone środkami grzybobójczymi oraz owadobójczymi.
7. Ułożenie parkietu z klepek dębowych. Rozmiar klepek powinien być identyczny z klepkami oryginalnymi
8. Parkiet należy pokryć lakierem odpornym na ścieranie oraz o bardzo dużej odporności na światło.

KLATAKA SCHODOWA

TECHNIKA WYKONANIA

Klatka schodowa zlokalizowana na południowo-wschodniej ścianie budynku łączyła piwnice - parter- I piętro - strych. Klatka schodowa liczyła 6 biegów. Pomiedzy każdą kondygnacją znajdował się spoczynek. Szerokość biegu wynosi 121 cm. Wysokość stopnia wynosi 17 cm ; szerokość stopnia 34 cm, tralka balustrady ma wysokość 84 cm. Schody wykonane zostały z drewna sosnowego. Wzdłuż krawędzi schodów umieszczono balustradę. Tralki podtrzymujące poręcz mają 84 cm wysokości.

STAN ZACHOWANIA

Stan zachowania klatki schodowej jest zły, jednak kwalifikuje się ona do naprawy. Pierwszy bieg schodów łączący piwnicę z parterem uległy zawaleniu, w związku z czym schody rozpoczynają się od biegu prowadzącego od spoczynku pomiędzy piwnicą a parterem do parteru.

Ponadto podłoga spoczynku pomiędzy I piętrzem a strychem została całkowicie wymieniona. Świadczą o tym szerokości użytych desek. Deski oryginalne użyte do budowy schodów są znacznie szersze niż deski wtórne.

Wymienione zostały prawie wszystkie tralki poręczy schodów. Oryginalne tralki zachowały się jedynie częściowo w najwyższym biegu schodów prowadzącym do strychu. Tralki te mają kształt toczony z licznymi pierścieniami i wcięciami, podczas gdy wtórne podpory wykonane zostały z prostych kwadratowych listew.

Stopnie schodów zostały zaatakowane przez owady z gatunku kołatek domowy. Żerowiska są aktywne.

Schody zostały wielokrotnie przemaalowane farbami olejnymi.

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Demontaż balustrady
2. Usunięcie wtórnych tralek balustrady
3. Demontaż podłogi spoczynku znajdującego się pomiędzy I piętrzem, a strychem
4. Oczyszczenie schodów oraz balustrady z zabrudzeń powierzchniowych przy pomocy odkurzacza

5. Usunięcie starych powłok malarskich z tralek balustrady oraz poręczy metodą chemiczną (Scnasol, RemosolOH lub podobne środki do usuwania farb olejnych), lub termiczną (opalarka).
6. Usunięcie starych powłok malarskich ze stopni oraz policzków schodów metoda mechaniczną (cykliny) lub termiczną (opalarka)
9. Dezynsekcja środkiem przeznaczonym do zwalczania szkodników drewna np. Hylotox, Antox, Perxil. Impregnacje należy przeprowadzić poprzez pędzlowanie czystego drewna, pozbawionego powłok malarskich. Zabieg należy wykonać minimum dwukrotnie w odstępie dwóch tygodni.
10. Szlifowanie papierem ściernym oczyszczonych drewna.
11. Rekonstrukcja dolnego biegu schodów prowadzącego z piwnicy na parter. Zrekonstruowany bieg schodów powinien być wzorowany na zachowanych biegach schodów (konstrukcja rozmiar stopni).
12. Rekonstrukcja tralek balustrady. Jako wzór należy przyjąć, zachowane oryginalne, toczone, tralki znajdujące się w biegu schodów prowadzących na strych.
13. Rekonstrukcja spoczynku znajdującego się pomiędzy I piętrem, a strychem. Szerokość desek powinna być podobna do desek użytych przy wykonaniu pozostałych spoczynków.
14. Uzupełnienie ubytków drewna przy pomocy wstawek drewnianych (np. poręcz balustrady). Gatunek drewna użyty do wykonania uzupełnienia musi być zgodny z gatunkiem drewna oryginału. Należy stosować klej na bazie poliocetanu winylu np Soudal
15. Szpachlowanie ubytków drewna. Możliwe jest użycie gotowych produktów zawierających trociny lub pył drzewny np. produkty firmy Syntilor, Liberon. Gotowe produkty umożliwiają dobranie kolorystyczne zbliżone do koloru drewna oryginalnego.
16. Malowanie farbą o wysokiej odporności na ścieranie np. Tikkurila Pontti Floor Paint (kolory poręcz: NCS S8010-Y70R; słupki balustrady oraz stopnie schodów NCS S3065 Y20R; policzki schodów NCS
17. Montaż balustrady schodów

